

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Велка Александрова Попова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност „професор“

на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1.

Филология (Български език – Съвременен български език)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 17.11.2023 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Катедрата по български език към Филологическия факултет, като единствен кандидат участва доц. д.ф.н. Константин Иванов Куцаров от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед №РД-21-384 от 16.02.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ по област на висше образование област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. *Филология*, Научна специалност *Български език (Съвременен български език)* към катедра *Български език* във Филологическия факултет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Доц. д.ф.н. Константин Иванов Куцаров от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е единственият кандидат в конкурса. Представените от него документи и материали по процедурата са в пълно съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Кандидатът доц. д.ф.н. Константин Иванов Куцаров е приложил общо 51 научни труда (4 монографии, 2 студии, 45 статии). Научно-приложната му продукция намира израз в участия в 13 учебни пособия. За настоящата процедура са предложени 3 монографии и 3 статии, които се отчитат при крайната оценка. Представената продукция е в пълно съответствие с изискванията за академичната длъжност „професор“. Авторските приноси, които подлежат на оценка по процедурата, са определено значими и като съдържателен обхват. За това свидетелстват и цитиранията на приносите на доц. Куцаров в авторитетни професионални издания.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

В съвременната българистика доц. Константин Куцаров е разпознаваем със солидната си научна продукция и с оригиналните си идеи. До преподавателския му профил имам само косвен достъп, но публично достъпните данни сами по себе си говорят за качествата му, а именно: двама успешно защитили докторанти, участието му в цяла поредица от учебни пособия, разработването на специализирани лекционни курсове, посветени на актуална българистична проблематика. В хода на тридесетилетното си академично развитие Константин Куцаров постепенно преминава през успешни и достойни процедури за ОНС „доктор“ (2000 г.), доцент (2010 г.), „доктор на науките“ (2019 г.). През годините той е преподавал дисциплини, свързани с различните дялове на съвременния български език. Заслужават специално внимание обаче учебните курсове, които са свързани пряко с изследователските търсения на доц. Куцаров. Тук бих искала да открия дисциплини като *Морфология на съвременния български език, Алтернативна граматика, Части на речта*.

Безспорни са научните приноси на доц. Константин Куцаров. Научната му продукция осезаемо надвишава минималните наукометрични изисквания на ЗРАС за заемане на длъжността „професор“. В представените по процедурата трудове кандидатът остава верен на безкомпромисния си професионализъм и изследователската си прецизност и задълбоченост, което е характерно и за цялостното му творчество. Във фокуса на разработките на Константин Куцаров винаги се оказва граматичното устройство на съвременния български език, като при това при изборът на проблематика, която да се тематизира в един или друг авторов принос, задължително се базира на солидно познаване на постиженията в българската и в световната лингвистика и компетентното и мотивирано извеждане на дискуссионните области. По този начин редица бели полети и несъвършенства в описанието на граматичната структура на българския език попадат в полезрението на автора, който ги вгражда в своите теоретични конструкции, в основата на които обаче винаги лежи солидна аргументация с примери от живия език.

Сред значимите авторски приноси, които са предложени за процедурата, бих искала в становището си да отделя специално внимание на хабилитационния труд на доц. Куцаров *Теоретични аспекти на звателната форма. Морфологична категория апелативност* (2024). В него е предложена нова интерпретация на теоретичния статус на звателната форма, според която тя се разбира като непадежна грамема, чиято семантична и функционална уникалност дава основание на автора да я инкорпорира в автономна морфологична категория, обозначена като *апелативност*. Така в хода на изложението пред автора се очертават две основни задачи, а именно да приведе доказателства за непадежната същност на вокативната грамема и на тази основа да конституира новото ѝ място в граматичната структура.

Монографията е организирана в увод, четири глави, заключение, библиография, списък на ексцерпираните източници. С оглед на основните задачи на изследването е из-

брана и логиката на подреждането на основните части на текста, като при това се тръгва от обстоен преглед на историческия развой на звателната форма в годините от X век до днес (в първа глава), преминава се през трактовките на категорията падеж и звателната форма на страниците на системните български граматика и в някои специализирани проучвания (във втора и трета глава), за да се стигне до извеждането и представянето на авторската концепция за звателната форма в българския език (в четвърта глава).

Главната цел на този принос е избистрянето на формално-семантичния облик на грамемата и вграждането ѝ в структурата на морфологична категория, релевантна на граматичния ѝ статус. Затова при проследяването на развоя на вокатива специално място е отделено на неговите семантични реализации, на типовете форми, на формалните показатели, на видовете синтактични употреби, в хода на което се акцентира на настъпващите промени при вокатива в контекста на измененията в категорията падеж и в именната система като цяло. Всички тези наблюдения са своеобразно верифицирани в контекста на аналитично описание на съществуващите в българското езикознание техни интерпретации. При това ясно е проследено развитието на теоретичните схващания за природата на вокатива в български език, при което неговото първоначално разбиране като падежна грамема постепенно се трансформира в приемането му от повечето специалисти за непадежна грамема.

В този контекст авторът извежда своето разбиране за лингвистичната природа на вокатива, като отбелязва, че чрез него „по морфологичен начин се изразява обръщение, повик към езиковия адресат“, като при това „сигнализирането на съдържанието не е обусловено от синтактично отношение, а има своя автентична морфологична природа“. Същевременно вокативът е вписан в парадигмата на категорията *апелативност* (която е оригинален конструктор на Константин Куцаров), формирана от опозицията *звателност* ~ *незвателност*. Отбелязано е също, че тя е свойствена само за съществителните, доколкото при прилагателните тя има само съгласувателен статус. При подробното представяне на категорията апелативност с оглед на формообразуването и употребата авторът насочва вниманието и към някои специфични актуални тенденции в българския език.

Останалите трудове, осигуряващи настоящата процедура, се вписват в два теоретични проекта, които в съвременната българистика се асоциират с името на доц. Константин Куцаров, а именно неговата солидна разработка на нова таксономия на частите на речта (класовете думи) в български език и приносът му за следходността в съвременния български език, в който тази категория е разгледана в термините на функционално-семантичната граматика.

Като цяло коментиранията тук научна продукция на доц. Константин Куцаров може да се определи като оригинална и новаторска. Предлаганите от него иновативни решения, базирани на прецизна оценка на постигнатото в научната традиция, винаги са солидно

аргументирани от необходимостта да се преодолеят съществуващи несъвършенства и непълноти в описанието на граматичната структура на българския език.

3. Критични забележки и препоръки

В тази рубрика имам едно предложение, което е свързано с възможна изследователска перспектива за разширяване на проучването на звателната форма, представено в хабилитационния труд на Константин Куцаров „Теоретични аспекти на звателната форма. Морфологична категория апелативност“. Моята идея се състои в това, че безспорните достойнства на коментираната тук разработка биха могли да намерят нови проекции в полето на морфопрагматиката в бъдещи приноси на автора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. Константин Иванов Куцаров отговарят на всички на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’, ‘доцент’ и ‘доктор на науките’. Авторските приноси на доц. Константин Иванов Куцаров могат да се определят като значими както за теорията, така и за преподавателската практика. Те са плод на многогодишни собствени оригинални проучвания на кандидата, а в основата им лежи неговата ерудираност и отлично познаване на лингвистичната традиция. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях биха могли да имат своите проекции в преподавателската работа и в учебниците. Научната и преподавателската квалификация на доц. Константин Куцаров е несъмнена.

Постигнатите от доц. Константин Иванов Куцаров резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на доц. д.ф.н. Константин Иванов Куцаров на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по професионално направление професионално направление 2.1. Филология (научна специалност Български език – Съвременен български език).

18.03.2024 г.

Изготвил становището: проф. д-р Велка Попова